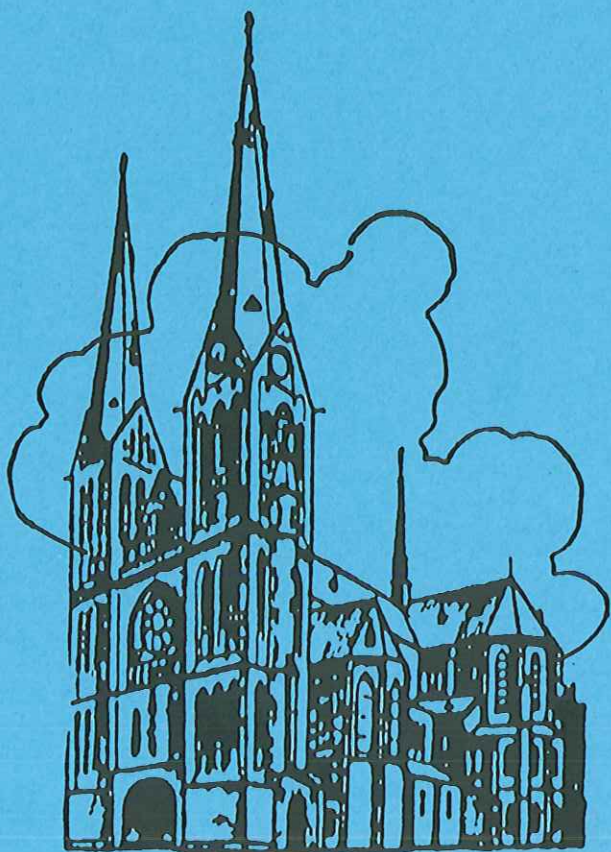
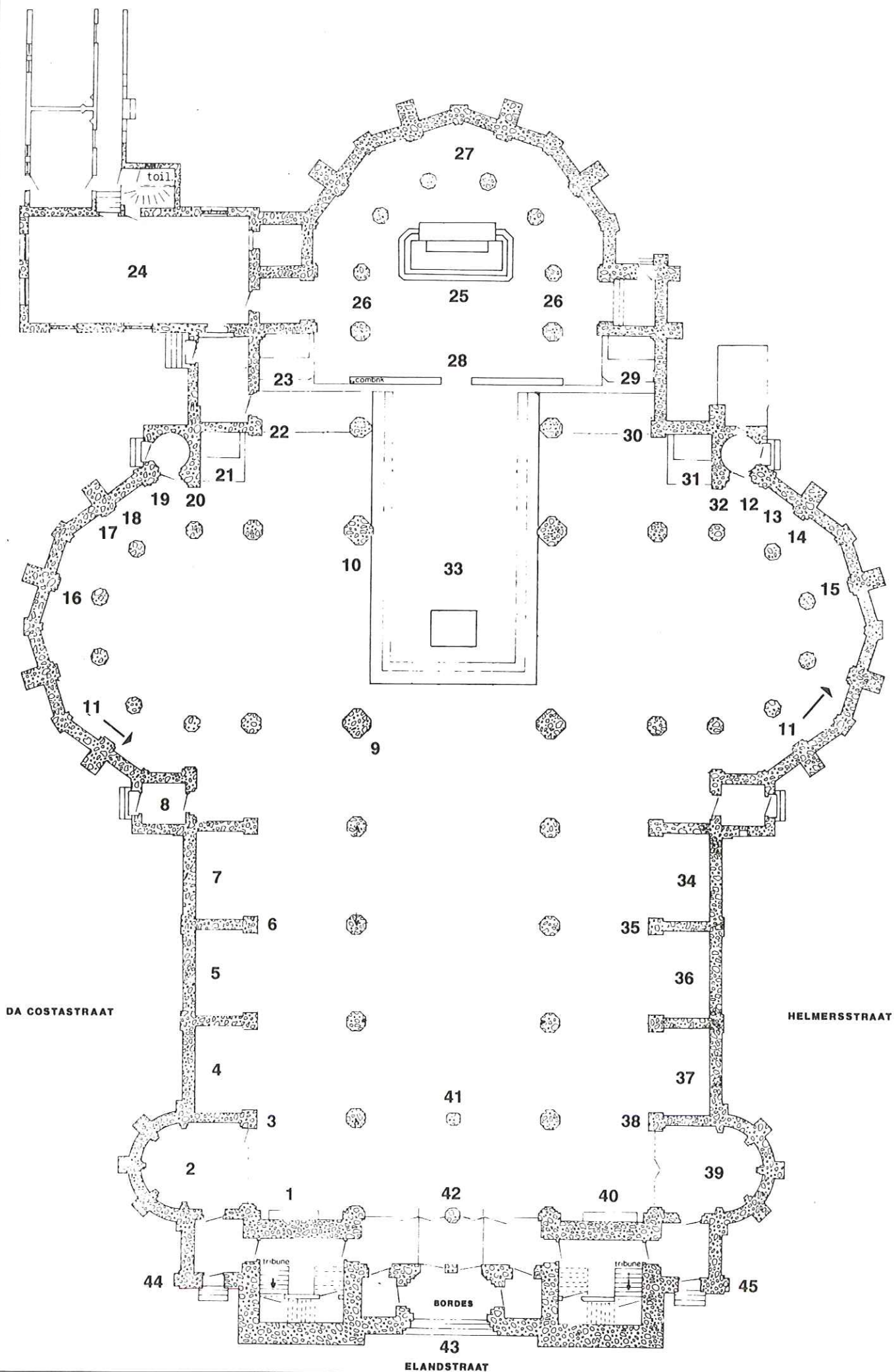

Rg

Rondleiding
door de kerk
Onze Lieve
Vrouw
Onbevlekt
Ontvangen

Elandstraat, Den Haag
Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Monumentenzorg
Bezoekadres Spui 70
Postbus 12655 - 2500 DP Den Haag

Rondleiding door de Kerk van Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen, Elandstraat, Den Haag.

De rondleiding begint links bij de ingang,

Door de nummering te volgen komt U langs alle bezienswaardigheden.

1. Beeld Maria Onbevlekt Ontvangen, Patrones van de Kerk.
2. Kapel Maria van Smarten 1896.
Het beeld is gemaakt naar een foto van het miraculeuze schilderij van Campocavallo, waarvan naar men beweert de ogen hebben bewogen. Een foto die aan het schilderij is aangerakt, is door de pastoor, als relikwie, achter het beeld geplaatst.

De 4 ramen stellen de 4 evangelisten voor met hun symbolen.
Mattheus met gevleugelde mens.
Marcus met gevleugelde leeuw.
Lucas met gevleugeld rund.
Johannes met adelaar.

De schilderijen hebben betrekking op Maria.

Van links naar rechts:

- De zuivering van Maria en de opdracht van Jezus in de tempel.
- De vlucht naar Egypte.
- Het achterblijven van Jezus in de tempel.
- Ontmoeting van Jezus en Maria tijdens de Kruisweg.
- De kruisdood van Jezus.

De beelden stellen voor:

Aloysius van Gonzaga s.j. (superplie/lelie/kijkt naar de grond)

Geboren 9 maart 1568 te Castiglione bij Mantua. Van adellijke afkomst. Deed afstand van zijn titels en trad in bij de jezuïeten. Stierf bij het verzorgen van pestlijders op 23-jarige leeftijd: 1591. Feest 21 juni. De lelie is een symbool van zijn zuiverheid, evenals zijn neerwaartse blik (volgens de overlevering maakte hij ernst met Jezus' woord: 'Wie naar een vrouw kijkt om haar te begeren, heeft in zijn hart overspel gepleegd.' Hij zou geen risico genomen hebben, en geen enkele vrouw hebben aangekeken, zelfs zijn moeder niet!

Bernardus van Clairvaux o.cist. (bijenkorf/staf/boek)

Geboren in 1090 hoogadellijke Bourgondische ouders; 1112 intrede in het strenge-klooster Citeaux even ten zuiden van Dijon; 1115 al abt van het nieuwe klooster Clairvaux (bij Dion); krachtig verbreider van de strenge geest van Citeaux, waarvan de naam Cisterciënzers is afgeleid. Mysticus; kruistochtprediker. Vanwege de hemelse, zoete inhoud van zijn preken en geschriften afgebeeld met een bijenkorf (honing); het boek geeft aan dat hij kerkleraar is; de staf het symbool van de abt; + 1153. Feest 20 augustus.

3. Beeld Sint Petrus Faber s.j. (hoed/reismantel)

Geboren 13 april 1506 in Savoye. Behoorde met Ignatius van Loyola tot de tien eerste paters die de jezuïetenorde stichtten. Wist Petrus Canisius voor de orde te winnen. Getalenteerd retraitegever. Had op zijn talrijke reizen (vandaar hoed en mantel) opvallend veel schedels en andere relieken van heiligen bij zich; + 1546. Feest 1 augustus.

De Biechtstoelen.

3 links en 3 rechts van atelier Ramakers uit Geleen 1901-1903.

Zij zijn versierd met houtgesneden beelden: één boven en twee aan weerszijden.

De figuren boven hebben met vergeving en verlossing te maken.

De mannelijke en vrouwelijke heiligen hebben zich na een zondig leven bekeerd.

De ramen boven alle biechtstoelen illustreren het motief van de boetvaardigheid.

4. Biechtstoel met boven Petrus met sleutel.
Eerste der apostelen. Tot hem sprak Jezus: 'Ik zal jou de sleutels van het Rijk der Hemelen geven...' (Mattheus 16,19).
Eerste bisschop van Rome; ± 64.
Feest met Paulus 29 juni.

Links: Maria van Egypte (3 broden/harenkleed/kruis)

Geboren in de 5e eeuw te Alexandrië, Egypte; leidde 17 jaar goddeloos leven, maar kwam tot inkeer door reis naar Jeruzalem; was 47 jaar kluizenares in de woestijn.

Het kruis en haren kleed duiden op haar boetvaardigheid; drie broden kocht zij voor ze de woestijn inging en had er de rest van haar leven genoeg aan; ca + 430.

Feest 2 april.

Rechts: Koning David als dichter van de boetepsalmen.

Met kroon op, boekrol en harp (slaan beide op het feit dat hij psalmdichter was); voorvader van Jozef: was immers uit het huis van David.

Raam boven de biechtstoel. Het berouw van Petrus.

5. Biechtstoel met boven Johannes de Doper (met Lam op schotel).
Neef en Voorloper van Jezus; wees zijn leerlingen op Hem met zijn woorden 'Ziedaar het Lam Gods' (Johannes 1,29). Gedood door koning Herodes; + ca 30. Feest 29 augustus.
Links: Theodora van Alexandrië (doodskop/kruis). Gewezen keizerin die een misstap met een hoveling uitboette (vandaar doodskop en kruis) door als monnik in een mannenklooster te treden; bracht het tot abt; verdroeg de beschuldiging dat ze de vader was van een onecht kind; pas bij haar dood (491?) werd de waarheid ontdekt.
Feest 11 september.

Rechts: Wilhelmus van Maleval, (boek/ridder/valk/kruis)

Afkomstig uit Zuid-Frans grafelijk geslacht; deed boete omdat hij de kerk lelijk dwars gezeten had; droeg harnas op het blote lijf onder zijn haren boetekleed; leefde als kluizenaar in Jeruzalem en in de buurt van Siena Italië. + 1157.

Feest 10 februari.

Raam boven de biechtstoel: De zalving van Jezus door de boetvaardige zondares.

6. Beeld Robert Bellarminus s.j. (boek/schrijfveer)
Geboren 4 oktober 1542 niet ver van Siena; bestreed als jezuïet en begaafd theologie-professor de Reformatie; 1599 kardinaal; 1602 bisschop van Capua; kerkleraar (vandaar boek en pen); + 1621.
Feest 17 september.

7. Biechtstoel met boven Christus als Goede Herder met schaap over zijn schouder, ontleend aan twee bijbelverhalen ; Lucas 15,5 (verloren schaap) en Johannes 10 ('Ik ben de goede herder')
 Links: Johannes Nepomucenus (bonnet, superplie, vinger op de mond)
 Geboren ± 1350 te Pomuk, Bohemen. Zou volgens de legende als biechtvader van de koningin aan haar echtgenoot niet hebben willen verraden wat zij gebiecht had. (vinger op de mond). Voor straf in de Moldau gegooid en verdronken; + 1393.
 Feest 16 mei.
 Rechts: Maria Magdalena met haar zalfbus.
 Geboren in dezelfde tijd als Jezus. Volgens Paus Gregorius de Grote was zij dezelfde als Lazarus' zuster en de boetvaardige vrouw die Jezus' voeten met haar tranen besproeide en met haar haren afdroogde. Als de sabbat voorbij is gaat zij naar Jezus' graf om Hem alsnog te balsemen (vandaar zalfpotje); Hij verschijnt haar als tuinman. Later zou zij in Zuid-Frankrijk hebben gemissionieerd; + tweede helft eerste eeuw, zou begraven liggen te Vézelay. Feest 22 juli.
 Raam boven biechtstoel: De Goede Herder met het verloren schaap.

8. Beeld Alphonsus Rodriques s.j. (rozenkrans)
 Geboren 25 juli 1531 te Segovia (Spanje). Werd broeder in de jezuïetenorde en was 41 jaar portier van het jezuïetenhuis te Palma di Mallorca. Toonbeeld van eenvoud en vriendelijkheid; + 1617. De rozenkrans duidt op zijn onafgebroken stil gebed.
 Feest 31 oktober.

9. Kapiteel met Pater Erftemeier.
 Deze Pater was nogal vaak bij de beeldhouwers te vinden. Een van hen heeft toen zijn beeld op een kapiteel gemaakt.
 De kapitelen zijn gemaakt door Te Poel en Stoltefus. De acht zuilen van gepolijst Zweeds graniet rond het priesterkoor zijn versierd met marmeren kapitelen.

10. De Preekstoel 1899.
 Te Poel en Stoltefus. Kosten f. 8000,.
 Het Klankbord en de baldekijn zijn weggehaald bij de liturgische aanpassingen van het priesterkoor.
 De 4 koperen reliëfs hebben betrekking op het luisteren naar het woord van Christus.
 * Jezus in het huis van Martha en Maria
 * De bergrede.
 * De Samaritaanse vrouw.
 * Nicodemus en Jezus.
 Er onder Cherubijnenkopjes.

 Een fraaie smeedijzeren leuning met draakmotief.

11. Kruiswegstaties.
 Te beginnen vooraan links (Da Costastraatkant).
 De beelden en schilderijen bij de Kruisweg worden hierna aangegeven. Dan te beginnen rechts vooraan (Helmersstraatkant).
 Zij zijn van atelier Te Poel en Stoltefus 1900-1902. Kosten f. 1000,- per statie.
 In de meeste staties komen vaak dezelfde figuren terug (ongeveer 10).
 Bij de laatsten niet. De hoofdman met de gepluimde helm, 2 soldaten met lansen, 3 Joden en 3 arbeiders, de 2 met bakkebaard en snor doen eigentijds aan en lijken weggelopen te zijn uit het atelier van de maker.

De zestien ramen boven de kruiswegstaties zijn gewijd aan de vijftien geheimen van de rozenkrans. Ook weer te beginnen links vooraan;

* 1e raam: Maria, Koningin van de rozenkrans, rijkt het gebedssnoer over aan de H. Dominicus.

De vijf blijde geheimen.

* Engel Gabriël brengt de blijde boodschap aan Maria.

* Maria bezoekt haar nicht Elisabeth.

* Jezus wordt geboren in de stal van Bethlehem.

* Jezus wordt in de tempel opgenomen.

* Jezus wordt in de tempel wedergevonden.

De vijf droevige geheimen.

* Jezus bidt in doodsangst tot zijn Hemelse Vader.

* Jezus wordt gezeseld.

* Jezus wordt met doornen gekroond.

* Jezus draagt zijn kruis naar de berg Calvarië.

* Jezus sterft aan het kruis.

De vijf glorievolle geheimen.

* Jezus verrijst uit de doden.

* Jezus stijgt op ten Hemel.

* De H.Geest daalt neder over de apostelen.

* Maria wordt in de Hemel opgenomen.

* Maria wordt in de Hemel gekroond.

12. Beeld H. Petrus Canisius (boek)

Geboren te Nijmegen op 8 mei 1521; trad mede door toedoen van Petrus Faber in 1543 in bij pas opgerichte jezuïetenorde; bestreed de Hervorming; schreef beroemd geworden catechismus. Kerkleraar (vandaar het boek); + 21 december 1597.
Feest naast 21 december ook 27 april.

13. Schilderij.

Prediking van de H. Petrus Canisius.

14. Beeld H. Stanislaus Kostka s.j. (pelgrim ontvangt communie uit de hemel)

Geboren 28 oktober 1550 in Polen; studeerde aan Weense jezuïetencollege; besloot tegen de wens van zijn vader in jezuïet te worden; ontving op ziekbed communie uit de hemel; wandelde in 1567 in vermomming 450 km naar Petrus Canisius te Dillingen; deze zond hem met twee medebroeders te voet naar Rome (vandaar wandelstaf), waar hij het jaar erop sterft; 15 augustus.
Feest 13 november.

15. H.Johannes, Evangelist (adelaar naast zich)

Geboren aan het begin van onze jaartelling; was visser en werd tezamen met zijn broer Jacobus door Jezus geroepen tot apostel. Schreef het vierde evangelie (vandaar het boek én de adelaar, want hij zou bij het schrijven de scherpzinnigheid van een adelaar hebben gehad); volgens de overlevering is hij de geliefde leerling die daarin voorkomt. Zou ook het boek van de Openbaring hebben geschreven. Onderging marteling van kookpot, maar bezweek er niet aan, + 104 op ongeveer 100-jarige leeftijd te Efese.
Feest 27 december.

- Da Costastraatkant:
16. Beeld Angela Merici (kruis/ 'Hij die mijn leven kent; richt het uwe ernaar in')
Geboren 21 maart 1474 op de zuidelijke oever van het Gardameer, Noord-Italië.
Stichtte in 1535 de Zusterorde der Urselinen; + 1540.
Feest 27 januari.
Beeld van P.Biesiot 1935.
Geschonken door de Urselinen bij gelegenheid van het 400 jarig bestaan van hun congregatie.
17. Beeld H.Dorothea van Cesarea (mandje met vruchten/rozen)
Romeins Martelares te Cesarea, Cappadocië (huidig Centraal-Turkije); ca 304.
Afgebeeld met appels en rozen; zij stierf liever de marteldood, omdat ze dan in de tuin bij haar bruidegom, Christus, zou zijn.
De officier van justitie maakte dat belachelijk stuurde haar wat bloemen en vruchten uit die tuin.
Op het moment van haar dood kwam een hemels jongetje de man vruchten in een mandje aanbieden... Het was 6 februari.
18. Schilderij H. Theresia van Lisieux.
links: vraagt op 14 jarige leeftijd toestemming aan de kardinaal in de Karmel te mogen treden.
Rechts: intreding in de Karmel.
19. Beeld H. Theresia van het kindje Jezus (van Lisieux, rozen)
Geboren 2 januari 1873; wilde op te jonge leeftijd in de Karmel treden en vroeg de plaatselijke prelaat om toestemming; kreeg ze uiteindelijk, intrede in 1888; leefde intens mee met missionarissen; verlangde hebreuws te leren om Jezus beter te verstaan; novicenmeesteres; + 30 september 1897 op 24 jarige leeftijd.
Rozen zijn haar attribuut, omdat ze had beloofd na haar dood rozen uit de hemel te strooien wat ook gebeurde.
20. H.Magdalena Sophia Barat (schoolmeisje)
Geboren 13 december 1779 niet ver van Auxerre, Frankrijk; dochter van wijnbouwer; stichtte naar voorbeeld van Jezuïetenorde de Zustercongregatie van Sacré Coeur.
Onderwijzuster + 1865.
Feest sinds 1970 24 mei (voorheen 25 mei).
21. Sint Jozefaltaar.
Atelier Te Poel en Stoltefus 1896. Kosten f 6000,-.
geschonken door Louise Pel, die ingetreden is bij de zusters J.M.S.
Tafereel middenonder:
De droom van Jozef: een engel reikt hem de lelietak; hij moet Maria tot vrouw nemen, maar haar maagdelijkheid (lelie) behoeden.
- Links onder:
Abraham, voorvader van Jozef, met de nakomelingen aan zijn stamboom: die werden hem beloofd.
- Rechts onder: Koning David, zie nr.4.

Midden: Sterfbed van Jozef, patroon van een zalige dood omdat hij in gezelschap van Jezus (en Maria) is gestorven.

Midden links: Barbara van Nicomedië (met kelk, hostie en toren)

Geboren ± 304. Werd door haar heidense vader in een toren opgesloten, waar zij als zinnebeeld van de Drieëenheid drie vensters liet aanbrengen, patrones van de zalige dood (laatste sacramenten).

Feest 4 december.

Midden rechts: Thecla (leeuw en martelaarspalm)

Geboren in de tijd van Jezus. Volgens de overlevering leerling en gezellin van apostel Paulus; onderging tegen het eind van de 1e eeuw te Iconium de marteldood door voor de leeuwen gegooid te worden (zie afb.); wordt vereerd als eerste martelares.

Feest 23 september.

Top links en rechts: Engelen met banderol waarop tekst 'Ite ad Joseph' (= 'Ga maar tot Jozef'), citaat uit het Oude Testament, waar aartsvader Jozef onderkoning was van Egypte en beschikte over voedsel.

De farao zei tegen zijn onderdanen: 'Ga maar tot Jozef.' (Genesis 41,55).

Hoog boven het altaar een rond glas-in-loodraam met het H.Hart van Maria.

22. Beeld H. Theresia van Avila o.carm. (brandend hart met pijl)

Geboren 28 maart 1515 te Avila; werd er 1535 carmelites; begon op gevorderde leeftijd aan hervorming van kloostertucht te werken; moest daarom veel doorstaan (pijl); viel op door mystieke genade (brandend hart): liefde en grote nuchterheid; + in de nacht van 4 op 5 oktober 1582 (de nacht van de Gregoriaanse kalenderhervorming).

Feest 15 oktober.

23. Maria altaar 1893 Te Poel en Stoltefus. Kosten f 8000,-.

Geschenk van Maria Schröder. Het is vervaardigd van marmer.

Tafereel midden onder:

Aanbidding van herders en wijzen.

Middelste laag links:

Maria visitatie. (Bezoekt haar nicht Elisabeth).

Middelste laag rechts: Opdracht in de tempel.

Bovenste laag rechts: Maria ten hemelopneming.

Bovenste laag links: Kroning van Maria in de hemel door God de Vader en God de Zoon.

Top links: Maria's moeder Anna (boek- zij leerde Maria lezen/bidden- & sluier: dracht van huisvrouwen in de middeleeuwen waarvan zij patrones is).

Top rechts: Maria's vader Joachim (twee duiven: die zou hij offeren, maar omdat hij geen kinderen kon krijgen door de dienstdoende priester in de tempel afgewezen).

Venster boven het altaar: Judith heeft afgeslagen hoofd Holofernes in de hand (Judith 16,25), voorafbeelding van Maria in het Oude Testament, die straks immers de duivel zal verslaan.

Venster links boven het altaar: Koningin Esther doet een smeekgebed tot de koning van Perzië. Deze vraagt: 'Wat wil je dat ik doen zal?' (Esther 5,3). Zij zal om behoud van haar volk smeken. Voorafbeelding van Maria in het Oude Testament.

Hoog boven glas-in-loodraam met de verschijning van Maria in Lourdes.

24. Sacristie met neogotische betimmeringen en houtsnijwerk 1901.
25. Het hoofdaltaar Te Poel en Stoltefus 1892-1893. Kosten f. 13.000,-
Geschonken door de familie van der Kroft. Ter nagedachtenis aan gebroeders Johannes
en Matheus van der Kroft, kerkmeesters.

Onder midden: Laatste Avondmaal (let op Judas rechts: met de hand aan de wang,
symbool van gepeins, droefheid of donkere gedachten!) en geldzak in de hand.

Onder links: Johannes de Evangelist (zie nr.15).

Rechts onder: Mattheus de Evangelist (mens naast zich).

Door Jezus achter zijn belastingtafel vandaan geroepen en geplaatst bij zijn twaalf
apostelen. Schreef het eerste evangelie; + 1e eeuw.

Feest 21 september.

In het midden links van het tabernakel: 5 mannelijke heiligen, die iets met de Eucharistie te
maken hebben.

Thomas met boek en pen.

Geboren ± 1225. Grootste theoloog uit kerkgeschiedenis; kerkleraar; leerde
met overtuigingskracht dat Christus werkelijk tegenwoordig was in de eucharistie.

+ 1274.

Feest 28 januari.

Franciscus van Sales (brandend hart; symbool voor zijn liefde tot Jezus).

Geboren 21 augustus 1567 in Savoye. Bestreed het Calvinisme; 1602 bisschop van
Geneve; schreef beroemd gebedsboek; kerkleraar; + 28 december 1622.

Feest 29 januari.

Wencelaus (kroon op, druiventros, kelk).

Geboren 907. Hertog van Bohemen. Groot bevorderaar van het christelijk geloof.

Liet ooit de keizer wachten. omdat hij de mis wilde bijwonen.

Gedood door zijn broer; + 929.

Feest 28 september.

Franciscus Borgia s.j. (monstrans in/op wolk). Monstrans vanwege devotie tot Eucharistie.

Geboren 1510. Hertog van Gandia, Spanje. Kwam door de dood van zijn vrouw tot andere
gedachten (daarop wijzen de attributen) en trad in bij de pas gestichte orde der jezuïeten.

Volgde Ignatius van Loyola op als 2e generale overste; + 1572.

Feest 1 oktober.

Stanislaus Kostka s.j. (zie 14).

Rechts: 5 vrouwelijke heiligen, die met de Eucharistie te maken hebben.

Imelda Lambertini o.p. (duif) Trad op influistering van de Heilige Geest (duif) als 12 jarig
meisje in bij de Dominicanessen en stierf niet lang daarna, kort nadat zij haar eerste
communie had gedaan + 1333.

Feest 12 mei.

Juliana van Cornillon (monstrans)

Geboren ± 1191 bij Luik, bad als religieuze het liefst voor het al-
taar-sacrament (monstrans); heeft haar leven geijverd voor de instelling
van Sacramentsdag; + 1258.

Feest 5 april.

Barbara van Nicomedië (zie nr. 21).

Margaretha Maria Alacoque (brandend Heilig Hart en doornenkroon)

Geboren 22 juli 1647 in Bourgondië; treedt 1671 in bij Salesianerinnen te Paray-le Monial; ontvangt er verschijningen van Jezus die haar zijn Heilig Hart toont; hoe het liefheeft en lijdt; + 1690.

Feest 16 oktober.

Clara van Assisi (met ciborie)

Geboren 1194. Volgt Franciscus na en leeft met haar zusters een leven van de strengste armoe. Zou Assisi gered hebben van de oprukkende Saracenen door op de muren te klimmen en een monstrans/ciborie omhoog te heffen; + 1253.

Feest 11 augustus.

Eigenlijk horen de vrouwelijke heiligen links te staan.

Tafereel links boven: Jezus vermenigvuldigt vijf broden en twee vissen (toespeling op eucharistie).

Tafereel rechts boven: Mozes (herkenbaar aan twee horentjes op voorhoofd) spreekt met God, terwijl het volk manna verzamelt (voorafbeelding van de eucharistie in het Oude Testament).

Aan weerszijden:

Links opzij: Petrus Canisius, schrijvend. (zie 12).

Links voor: Ignatius van Loyola s.j. (kaal en boek).

Geboren 31 mei 1491 in Baskenland. Stichter van de jezuïetenorde en eerste algemeen overste die vanuit zijn kamertje in Rome in briefcontact stond met zijn medebroeders dichtbij en verweg, alsmede met nog vele anderen die hem vanwege zijn onderscheidingsvermogen om raad vroegen; + 1556. Feest 31 juli.

Zijn lijfspreuk was 'Ad maiorem Dei gloriam' (=Alles wat ik doe moge strekken) 'Tot Gods meerdere eer') IHS op sluiting koormantel duiden op Jezus.

Rechts voor: Franciscus Xaverius s.j. (superplie/stola/brandend hart)

Geboren 7 april 1506 in Baskenland. Behoorde met Ignatius van Loyola tot de tien eerste paters die de jezuïetenorde stichtten. Als missionaris uitgezonden naar Achter-Azië, waar hij duizenden inheemsen doopte. Stierf op weg naar China: 1552.

Feest 3 december. Superplie en stola duiden op zijn priesterschap; het brandend hart op zijn liefde voor Christus.

Rechts opzij: Johannes Franciscus Régis kalend. Rechter wijsvinger wijst op kruis, dat intussen verdwenen is (zie Régisaltaar nr.29)

Boven: Een kruisbeeld met Maria en Johannes.

De fraaie mozaïekvloer is van de Firma Oor uit Rotterdam volgens tekeningen van Te Poel en Soltefus. (1894).

26. Links en Rechts hoog in het priesterkoor: 12 apostelramen. Dit is traditioneel.

De volgorde van links (bij Maria altaar) naar rechts:

* Petrus met sleutel, geel/paars gewaad.

* Paulus met zwaard, paars/groen gewaad.

* Jacobus de Meerdere, reisstaf en schelpen op hoed, blauw gewaad.

De schelpen duiden op bedevaartplaats van Jacobus: Santiago de Compostela, waar deze voorkomen (logo Shell).

Feestdag 25 juli.

Johannes met kelk, blauw/rood gewaad. Kreeg gifbeker te drinken, bleef in leven. Volgens de heidenen was zijn God beter, dus bekeerden zij zich.

* Thomas met winkelhaak wit gewaad, bouwde voor koning van India een paleis naar hemels model. Patroon architecten.

Feest 3 juli.

* Andreas met kruis paars gewaad. Is aan een dergelijk kruis gedood.

Feest 30 november.

* Jacobus de mindere met knuppel paars gewaad. Gedood door een knuppel.

Feest 3 mei.

Fillipus met kruis, blauw gewaad, kruis duidt op martelwerktuig.

Feest 3 mei.

* Bartholomeus met hellebaard en mes, groen gewaad. Hij zou met mes levend gevild zijn.

Feest 24 augustus.

* Simon met zaag, duidt op martelwerktuig blauw gewaad.

Feest 28 oktober.

* Judas Thaddeus met stenen op zijn boek, stenen geven martelwerktuig aan, rood gewaad.

Feest 28 oktober.

* Mathias met bijl, is het martelwerktuig, lichtgroen gewaad.

Feest 14 mei.

Paulus in plaats van Mattheus, alle apostelen hebben evangelieboek.

27. De ramen in de koorsluiting en de schilderijen.
De 7 ramen van links naar rechts en van boven naar beneden:

1e raam: Job -de Piëta-de bespotting van Christus.

Het wapen van Utrecht (geboortestad van pastoor Maas, 1885-1890).

Tekst Uwe Smart is groot als de zee.

2e Raam: Genezing van Naäman -Opdracht van Jezus in de tempel en de zuivering van Maria- de doop van Christus in de Jordaan.

Het wapen van Den Haag. Tekst Gij zult hen zuiveren op deze wijze.

3e raam: Offer van Melchisedech -Opdracht van Maria in de tempel -Het laatste avondmaal.
Wapen van Mgr. Bottemanne in die tijd bisschop van Haarlem.

Tekst: De eerstelingen zult Gij de Heer geven.

4e raam: Verdrijving van Adam en Eva uit het paradijs -Maria Onbevlekt Ontvangen
-Christus aan het kruis.

Wapen van de sociëteit van Jezus (Jezuïetenorde).

Tekst: De boom des levens stond midden in het paradijs.

5e raam: De drie engelen bij Abraham-Annunciatie, (De Engel bij Maria).

-Aankondiging aan de herders.

Wapen van Paus Leo XIII.

Tekst: Ik verkondig U een grote vreugde.

6e raam: Ontmoeting David en Abigaël -De visitatie (Maria bezoekt haar nicht Elisabeth)
-De aanbidding van de koningen.

Het wapen van Zuid Holland.

Tekst: Ik zal U bezoek maken tot een vrede.

7e raam: Ten Hemelopneming van Elia -De kroning van Maria -De Hemelvaart van Christus.
Het wapen van Maastricht (de geboortestad van pastoor Phillipens 1890-1904).

Tekst: Zijn graf zal heerlijk zijn.

De schilderijen stellen de 4 profeten voor.
Van links naar rechts Isaias, Jeremias, Ezechiël en Daniël.

De zwikken tussen de bogen van het priesterkoor zijn gevuld met engelenkopjes.
In de kooromgang zijn 9 ramen met Jezuïetenheiligen uit de 16e en 17e eeuw.
Canisius is echter in 1925 pas heilig verklaard.

Van rechts naar links: Ignatius van Loyola (zie 25).

Krijgt een visioen in de kapel van La Storta, even buiten Rome. Hij ziet in zijn gebed, hoe de kruisdragende Christus hem verschijnt.

Petrus Faber spreekt met engelen op één van zijn vele missiereizen in Europa (zie 3).

Aloysius ontvangt de verschijning van Maria met kind. Zowel verschijning als de Lelie duiden op zijn ideaal van maagdelijkheid. De kroon aan zijn voeten geeft aan, dat hij afstand heeft gedaan van zijn vorstelijke rechten.

Petrus Klaver (zie M41, bijlage over medaillons) doopt in Cartagena (Zuid-Amerika) 2 uit Afrika aangevoerde negerslaven. Naast hem de rozenkransbiddende Alfonsus Rodriques (zie 8) in Mallorca, die hem tot deze levenswijze inspireerde.

Johannes Berchmans (zie M 47). Op zijn sterfbed omgeven door medebroeders.

Japanse Martelaren: Paulus Miki (zie M 33), Jacobus Kisai (zie M 31) en

Johannes de Goto (zie M 32) hangend aan een kruis en doorstoken met een spies.

Stanislaus Kostka (zie 14) ontvangt onderweg communie van een engel.

Petrus Canisius (zie 12) als huisprelaat te Wenen.

Franciscus Xaverius (zie 25) sterft in eenzaamheid op eiland voor Chinese kust.

28. De communiebank, Te Poel en Stoltefus 1903. Kosten f. 9000,-.
Gemaakt van wit marmer, versierd met 2 koperen reliëfs en 4 beelden.
Eén reliëf stelt voor Jezus en de Emmausgangers, de andere (gesigneerd A.Witte Den Haag) laat de twee verspieters zien met een enorme tros druiven.
De beelden stellen voor: Barbara van Nicomedië (kelk hostie en toren) (zie 21).
Leonardus van Vechel, een van de martelaren van Gorkum Geboren 1527 in Den Bosch was pastoor van Gorkum.
Wencelaus (kroon op, druiventros, kelk) (zie 25).
Clara van Assisi (met ciborie). Geboren 1194 in Bourgondië. (zie 25).
29. Het Régisaltaar Te Poel en Stoltefus 1898. Kosten f. 8000,-.
Geschonken door de parochie bij 25 jarig priesterfeest van pastoor Philippens 1890-1904.
De H.Johannes Franciscus Régis is de medepatroon van de kerk.
Geboren 11 januari 1597 te Fontconverte, trad 1616 in bij Jezuïeten, volksmissionaris en armenpater in Zuid-Frankrijk + 31 december 1640.
Feest 16 juni.
Tafereel onder: Goedkeuring Paus Paulus III van de regel, die Ignatius schreef voor jezuïeten. De rest heeft betrekking op Franciscus Régis.
Midden: H.Franciscus houdt met kruisbeeld soldaten tegen, die op het punt staan een kerk te plunderen.
Boven: Links de prediking en rechts de zorg voor de armen.
Daarboven: Het beeld van de H. Franciscus en zijn zorg voor de armen.
De ramen bij het altaar beelden uit: De prediking van Franciscus en zijn zorg voor de armen.
Hoogboven: Een glas-in-loodraam: Verschijning van het H.Hart aan Margaretha Maria.
30. Beeld H. Margaretha Maria (brandend H.Hart en doornenkroon) (zie 25).

31. H.Hartaltaar 1893 Te Poel en Stoltefus. Kosten f. 6000,-.
Geschonken door Betsy Caron.

Het bovenste gedeelte is in 1965 verwijderd in verband met de verwarming.

Onder: De verschijning van het H.Hart aan Margaretha Maria. (zie 25).

Rechts: Claude La Colombiere (H.Hart) Biechtvader en geestelijk leidsman van Margaretha Maria Alacoque.

Links: Franciscus van Sales met vlammend hart (zie 25).

Hoogboven: Een rond raam met het Hart van Jezus.

32. Beeld H.Johanna van Valois (kroon aan voeten/kerkmodel/non)
Geboren 23 april 1464 als dochter van koning Louis XI van Frankrijk; zij was mismaakt van gestalte. Werd koningin (vandaar kroon aan haar voeten; zij zag af van haar waardigheid). Haar huwelijk met Louis XII werd nooit voltrokken. Stichtte orde der Annunciaden (daarop slaat kerkmodel); + 1505.
Feest 4 februari.

33. Schilderingen boven het altaar
Maria boodschap -Geboorte van Jezus -Maria ten Hemelopneming -Kroning van Maria.

34. Biechtstoel met boven Jessa met boomstam, als voorvader van de verlosser.
Links: Samaritaanse vrouw (kruik). Zij kwam om water te putten (kruik). Jezus stelde haar levend water in het vooruitzicht, als zij zich aan Hem toevertrouwde. Dat deed ze en keerde haar zondig leven de rug toe.

Rechts: Andreas Corsini, (schaap/bisschopsstaf)

Geboren 30 november 1302 te Florence; 1318 Karmeliet; 1349 bisschop van Fiesole.

Toonbeeld van boete en naastenliefde; + 6 januari 1371.

Afgebeeld met schaap of lam, omdat zijn moeder tijdens haar zwangerschap droomde dat ze een wolf baarde die bij de poort van het karmelieterklooster veranderde in een lam.

Feest 4 februari.

Raam boven biechtstoel: De verloren zoon

35. Beeld van Adrianus Becanus o.praem (ciborie/touw om de nek) Een van de martelaren van Gorkum. Geboren ± 1526 te Hilvarenbeek (vandaar Becanus =verlatijnsing van Beek =Hilvarenbeek).
Hij was Norbertijn of Premonstraenzer (witte pij en bonnet); pastoor van Monster.
Aangevallen door papenhater Lumey op belangrijke geloofspunten, zoals Christus' werkelijke tegenwoordigheid in de eucharistie; bij Adrianus in veilige handen (vandaar de ciborie!). Opgehangen (vandaar touw) in Den Briel op 9 juni 1572.

36. Biechtstoel met boven het H.Hart
Christus als Heilig Hart. Zo verscheen hij aan Margaretha Maria Alacoque met de openbaring dat Hij leed aan het kwaad in de wereld en het verzoek er boete voor te doen.

Links: Margaretha van Cortona o.f.m.ter. Zij was de minnares van een jonge edelman.

Zijn plotselinge dood beschouwde zij als een straf van de hemel, deed boete en werken van naastenliefde; + 1297. Een hond leidde haar naar het lijk van haar minnaar.

Rechts: Augustinus (brandend hart; bisschop, aangeduid door tabbert, staf & mijter).
Geboren op 13 november 354 in het Noord-Afrikaanse Thagaste. Na lange zoektocht langs allerlei filosofieën uitgekomen bij Christendom; gedoopt door Ambrosius van Milaan in 387. In 396 tot bisschop gekozen van Noord-Afrikaanse stad Hippo. Kerkleraar. Uit zijn geschriften spreekt een brandende liefde voor God (vandaar het brandend hart); + 430.

Feest 28 augustus.

Raam boven biechtstoel: De zalving van Jezus door boetvaardige zondares.

37. Biechtstoel met boven Paulus (zwaard/, vinger belerend omhoog)
Pas na Jezus' heengaan tot Christus bekeerd en apostel geworden (belerende vinger); heeft veel voor het evangelie overgehad; stierf te Rome de marteldood (zwaard) in 76.
Feest met Petrus 29 juni.

Links: Afra, (in vlammen/loshangende haren).

Geboren 3e kwart 3e eeuw. Volgens de legende prostituée in een herberg te Augsburg. Werd christen, omdat zij onder de indruk raakte toen een passerende bisschop voor de maaltijd (hardop) zijn gebeden zei. Omwille van haar geloofsovertuiging door de romeinse overheid ter dood gebracht op de brandstapel; ± 304.

Feest 7 augustus. Haar loshangende haren duiden op berouw en boete.

Rechts: Bavo (helm/valk/zwaard)

Geboren rond 590 in het westen van het huidige België. Van adellijke afkomst (vandaar de valk, het zwaard en de helm: symbolen van de ridderstand). Door de dood van zijn vrouw met behulp van bisschop Amandus tot kluizenaar geworden bij Gent; ± ca 655.

Hij is de patroon van het bisdom Haarlem, waartoe Den Haag behoorde toen de kerk werd gebouwd.

Feest 1 oktober.

Raam boven biechtstoel: Beking van Paulus.

38. H. Antonius van Padua o.f.m. (kind op boek/lelietak)
Geboren 1195 in Lissabon. Was een geleerd professor in de theologie toen hij intrad bij de pas gestichte orde der Fransiscanen 1220 te Coïmbra. Door Franciscus zelf benoemd tot professor te Bologna. Beroemd predikant; + 1231; De lelietak duidt op zijn zuiverheid; het boek op het feit dat hij kerkleraar is; het kind erop is Jezus; toen hij ergens logeerde, ontdekte zijn gastheer dat het Kind Jezus zich aan hem vertoonde in zijn gebed.
Feest 13 juni.

39. De doopkapel.
Het vont van architect Valk is achthoekig. Dit duidt op de achtste dag, de nieuwe schepping en symboliseert het nieuwe leven van de gedoopte.
Het bronzen deksel is van de bekende edelsmid Jan Eloy Brom. 1934. (kosten f. 2500,-).

Er zijn 4 voorstellingen op:

De doop van Christus in de Jordaan.

De doop van de kamerling door Filippus.

De Geest Gods die over de wateren zweefde.

Petrus in het huis van de Romeinse Hoofdman Cornelius en het bevel lijkt te geven voor de doop van Cornelius en de zijnen.

De twee beelden zijn uit de hulpkerk. 1879.

* Ignatius s.j. (zie 25)

* Franciscus Xaverius. (superplie/stola/brandend hart) (zie 25).

* De vier ramen zijn van de 4 grote westerse kerkvaders:
Augustinus met staf en boek -Gregorius met tiara en duif -Ambrosius met bijenkorf.
-Hieronymus als kardinaal.

40. H.Hartbeeld van P.G.Biesiot 1935.
De priester, die links op het voetstuk het jongetje leidt, is pastoor Vermeulen 1933-1940.

41. 2 Beelden:
beneden: H.Thomas van Villanova, o.s.a (geldbuidel/staf)
In 1894 geschonken door de collectanten.
Geboren 1488 in het Spaanse Vilanueva; 1516 augustijner monnik; 1544 aartsbisshop van Valencia; wonderdoener en toevlucht der armen, bijgenaamd de 'aalmoezengiver' (vandaar de buidel: patroon der collectanten); + 1555.
Feest 8 september.

* Boven: St.Cecilia (orgel) 1909.
Geschenk van het zankoor bij gelegenheid van het zilveren priesterjubileum van pastoor de Jong 1904-1912.
Martelares te Rome uit de romeinse tijd; 250? 304? Sinds 450 staat haar feest op 22 november; dag van de kerkwijding van St. Cecilia in Rome. zij is patrones van de (kerk) muziek, omdat de legende vertelt hoe zij op de ochtend van haar huwelijksdag op het moment dat de bruidsmuziek inzette aan haar beoogde echtgenoot Valerianus influisterde haar leven lang maagd te willen blijven omwille van Christus...! (Valerianus volgde haar in dit ideaal. Eveneens martelaar tezamen met zijn neef Tiburtius: 14 april).

42. Het portaal met daarboven het orgel, geplaatst door de firma Franssen uit Roermond. Het orgel staat in een neogotisch gebeeldhouwde kast. (Kosten f. 16.500,-) 1906.
Er achter is een groot roosvenster.

* Voor u de kerk verlaat willen wij u nog wijzen op de 52 medaillons met heiligen o.a 22 Jezuïeten-heiligen en -zaligen in de zwikken tussen de bogen van het middenschip en de halfcirkelvormige omgangen in het transept. Op de bijlage vindt u aangegeven welke dat zijn.

43. Beeld buiten boven de ingang stelt Maria Onbevlekt Ontvangen voor, de patrones van de kerk.
Zij staat op de maansikkel, die boven de wereld-bol geplaatst is en vertrapt de slang, die de appel in de bek heeft.
Het is in 1893 geschonken door de Mariacongregatie.

44. Buiten staan links en rechts 2 beelden:
Ignatius van Loyola s.j. (boek en bonnet) bonnet wijst op priester, die afgestudeerd is in Parijs (zie 25)

45. Franciscus Borgia s.j. (schedel,kroon aan zijn voeten) (zie 25).

De gegevens voor de samenstelling van deze rondleiding zijn van:

- A.v.d. Akker S.J. voor wat betreft de beschrijvingen van de heiligen, waarvoor onze hartelijke dank.

- P. van Dael S.J. uit zijn bulletin van de Stichting Oud Hollandsche Kerken no 20 lente 1985 "Het inwendige van de kerk Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen te 's-Gravenhage.

- Honderd-uit, Elandstraat parochie Den Haag 1978.

- Ter herinnering aan het Gouden jubilee der parochie Onze Lieve Vrouw Onbevlekt Ontvangen.

Samenstelling:
J.J.M.Kester.
Lay-out en druk:
J.M.van Leeuwen.

P.S. voor opmerkingen
en aanvullingen houden
wij ons aanbevolen.

Medaillons: van Petrus (te beginnen helemaal links vooraan, aan de linkerkant naar achteren, rechts achter, aan de rechterkant naar voren) tot en met Jacobus...

De telling begint opnieuw, nu met een M(edailon) ervoor.

Links is de vrouwenkant; alle vrouwelijke heiligen die worden afgebeeld, zitten in de linker zij-arm. Het middenschip is links en rechts bezet met jezuïetenheiligen en -zaligen met uitzondering van Johannes Nepomucenus, rechts vooraan in het middenschip.

Links: priesterkoor

M-01 **Petrus** (sleutels). Zie nr. 41

M-02 **Bavo** (helm). Zie nr. 37

Zijarm links van voor naar achter

M-03 **Kind Jezus** wijst op fragment van de 10 geboden.

M-04 **Aloysius van Gonzaga** (beschouwt het kruis in zijn handen). Zie nr. 2

M-05 **Stanislaus Kostka** (toog & staf). Zie nr. 14

M-06 **Cecilia** (orgeltje). Zie nr. 41

M-07 **Margaretha Maria Alacoque** (non met H. Hart). Zie nr. 25

M-08 **Barbara** (toren, kelk & hostie). Zie nr. 21

M-09 **Monica** (oudere vrouw)

Moeder van Augustinus. Was zo wanhopig toen haar zoon op het verkeerde pad was, dat een bisschop opmerkte: "Een kind van zoveel tranen kan niet verloren gaan." Haar gebed werd nog tijdens haar leven verhoord. + 387. Feest (vroeger 4 mei, thans) 27 augustus, op de vooravond van haar zoon).

M-10 **Helena** (keizerin met spijkers).

Moeder van keizer Constantijn, eerste christen-keizer van het Romeinse Rijk. Zij zou Jezus' kruis in Jerusalem hebben opgespoord, alsmede de spijkers. Van de eerste liet zij een bit voor Constantijn's paard smeden (ten teken dat hij zich eigenlijk moest laten leiden door Christus), een tweede kwam in de kroon van haar zoon (zodat hij steeds aan Christus' kruis zou denken). Een derde zou zij in de Adriatische Zee geworpen hebben, met de bede dat niemand daar meer om zou komen; + ca 328. Feest 18 augustus.

M-11 **Lidwina van Schiedam** (kruis en rozenkrans).

Lag na een schaatsongeluk op 15-jarige leeftijd tot aan haar dood 37 jaar lang ziek op bed en werd een toonbeeld vanuldzaamheid en liefde; verenigde zich met het lijden van de Heer; + 1433. Feest (vroeger 14 april; sinds Tweede Vaticaans Concilie) 14 juni.

M-12 **Elisabeth van Hongarije of van Thüringen** (kroon op & rozen).

Ze was een echte prinses (kroon); zorgde in haar hoge positie voor de armen; smokkelde brood van de tafel en ging het hun zelf brengen. Op zo'n tocht kwam ze haar argwanende echtgenoot tegen. Toen hij haar dwong te tonen wat ze in haar schoot verborg, bleken het rozen te zijn; + 1231. Feest 19 november.

M-13 **Angela de Merici** (non). Zie nr. 16

M-14 **Agnes** (lam).

Als 13-jarig meisje gemarteld omwille van haar geloof in Christus. Het lam verwijst naar haar onschuld. Het latijnse woord 'agnus' bevat een woordspeling op haar naam; ca 300(?). Feest 21 januari.

- M-15 **Angelus Custos.**
Latijn voor Engelbewaarder of Bewaarengel (vleugels). Feest 2 oktober.
- M-16 **Zita** (ster in stralenkrans).
Zorgde als eenvoudig dienstmeisje 48 jaar voor het huishouden van haar meester in een sfeer van liefde en gebed. Toen zij stierf verscheen een ster aan de hemel boven haar vaderstad; + 1272. Feest 27 april.
- M-17 **Theresia van Avila** (brandend hart & pijl). Zie nr. 22
- M-18 **Bernardus van Clairvaux** (kruis). Zie nr. 2

Middenschip Links van voor naar achter

- M-19 **Franciscus Borgia s.j.** (priester met kelk & hostie). Zie nr. 25
- M-20 **Franciscus de Hieronymo s.j.**
Volksmissionaris in Napels, Zuid-Italië; + 1716. Feest 11 mei.
- M-21 **Alphonsus Rodriguez s.j.** (rozenkrans). Zie nr. 8
- M-22 **Petrus Faber s.j.** Zie nr.3
- M-23 **Petrus Canisius s.j.** Zie nr. 12
- M-24 **Antonius Baldinucci s.j.** (superplie).
Kleurrijke volksmissionaris in de buurt van Rome; + 1717. Feest 7 november.
- M-25 **Bernardus Realino s.j.**
Trad in als advocaat. Begnadigd predikant en rector van het college te Lecce, Italië. + 1616. Feest 2 juli.
- M-26 **Claude la Colombière s.j.** (H. Hart). Zie nr. 31

Middenschip Rechts van achter naar voren

- M-27 **Ignatius de Azevedo s.j.** (palm, overwinningssymbool van een martelaar)
Portugees. Met een groep medebroeders onderweg naar de missie van West-Indië door de protestantse kapitein omgebracht; + 1570. Feest 15 juli.
- M-28 **Carclus Spinola s.j.** (vlammen)
Te Praag geboren Italiaans edelman; jezuïet; in 1594 naar de Japanse missie; gevangen genomen in 1618 en met een aantal anderen in 1622 levend verbrand te Nagasaki. Feest 11 september.
- M-29 **Andreas Bobola s.j.** (kruis, martelaarspalm)
Pools jezuïet die de Orthodoxe katholieken probeerde te verzoenen met Rome. Hij droeg de bijnaam 'zielenrover'... Gruwelijk gemarteld door Kozakken in 1657. Feest 16 mei.
- M-30 **Johannes de Britto s.j.** (palm, exotisch gebouwtje, Indiase hoofdbedekking)
Portugese jezuïet; naar Oost-Aziatische missie gezonden; werd brahmaan om op gelijkwaardig niveau te spreken met de hoogste geestelijken; doodgemarteld, toen hij weigerde het land te verlaten; + 1693. Feest 4 februari.
- M-31 **Jacobus Kisai s.j.** (palm; 'japans' uiterlijk)
Japanse jezuïeten-broeder en katechist te Osaka. Tezamen met Paulus Miki en vele anderen gekruisigd te Nagasaki in 1597. Feest 6 februari.
- M-32 **Johannes de Goto s.j.** (lanspunt, 'japans' uiterlijk)
Japanse jezuïeten-broeder en katechist te Osaka. Tezamen met Paulus Miki en vele anderen gekruisigd te Nagasaki in 1597. Hij was pas 19 jaar. Feest 6 februari.
- M-33 **Paulus Miki s.j.** (palm, 'japans' uiterlijk)
Jezuïet van adellijke japanse afkomst; groot spreker; hield zijn laatste preek vanaf het kruis waaraan hij te Nagasaki de marteldood onderging; + 1597. Feest 6 februari.
- M-34 **Johannes Nepomucenus** (bonnet). Zie nr. 7

Rechterzijarm van achter naar voren

- M-35 **Paus Pius IX** (de enige die niet heilig is en dan ook geen stralenkransje heeft)
Hij was de paus die op 8 december 1854 het dogma afkondigde van Maria Onbevlekt Ontvangen, waarnaar de kerk is genoemd.
- M-36 **Cyrillus van Alexandrië.**
Patriarch van Alexandrië, Egypte. Heftig bestrijder van ketterijen die de menswording van Jezus op onjuiste wijze voorstelden; + 444. Kerkleraar. Feest 27 juni.
- M-37 **Franciscus van Assisi o.f.m.** (kruis)
Bekeerde zich op jeugdige leeftijd tot een liefdevol leven in dienst van Christus; dierenvriend; ontving Christus' wondtekenen in zijn lichaam; dichter van het zonneliied; stierf volkomen opgebrand 1226. Feest 4 oktober.
- M-38 **Augustinus van Hippo** (mijter, boek). Zie nr. 36
- M-39 **Herman-Joseph van Steinfeld o.praem.** (als kind met appel).
Had van kindsbeen af zo'n innige devotie tot Maria dat hij de bijnaam 'Jozef' kreeg. Een legende over hem vertelt dat hij als kind met Jezus kwam spelen, waarbij hij Maria een appel aanreikte; + tussen 1225 en 1241. Feest 7 april.
- M-40 **Cassianus van Imola** (wijst met stift alfabet aan)
Martelaar uit de romeinse tijd. Hij was schoolmeester (alfabet) en had zich door zijn gelovige houding bij zijn leerlingen zo gehaat gemaakt dat zij hem met hun ganzeveren hebben doodgestoken; + 250(?). Feest 13 augustus.
- M-41 **Petrus Claver s.j.** (doornenkroon)
Kwam in zijn opleidingstijd als jezuïet te wonen bij Alphonsus Rodriguez (nr.53); deze inspireerde hem om in Amerika te gaan werken. Daar werd hij in Cartagena de apostel van de negerslaven die vanuit Afrika naar Zuid-Amerika werden overgebracht. Hij herkende in hen de lijdende Christus (doornenkroon); + 1654. Feest 9 september.
- M-42 **Tarcisius** (hostie)
Romeins martelaar. Volgens de legende was hij nog maar een jongen, maar waarschijnlijk was hij een diaken die de communie wegbracht, toen hij door kwaadwillige, heidense vriendjes in het nauw werd gebracht en uiteindelijk gedood; + 43 eeuw. Feest 15 augustus.
- M-43 **Johannes Franciscus Régis s.j.** (kruis, rozenkrans, superplie). Zie nr. 29
- M-44 **Vincentius a Paulo.**
Priester die in Parijs de zorg op zich nam voor elke arme of noodlijdende die hij tegenkwam; groeide uit tot organisatie, waaruit de Paters Lazaristen en de Zusters van Liefde voortkwamen; + 1660. Feest 27 september.
- M-45 **Franciscus Xaverius s.j.** (kruis, superplie). Zie nr.25
- M-46 **Laurentius** (diaken-dalmatiek, martelaarspalm, rooster)
Diaken van paus Sixtus II. Noemde de armen de schatten van de kerk; stierf de marteldood op een rooster: zou gezegd hebben: 'Draai me maar om, deze kant is gaar!'; + 258. Feest 10 augustus. Patroon van bisdom Rotterdam, dat nog niet bestond toen Laurentius hier werd aangebracht...
- M-47 **Johannes Berchmans s.j.** (regelboekje, rozenkrans, kruis)
Geboren 13 maart 1599 in het Belgische Diest, in 1646 bij Jezuïetenorde, studeerde in Rome. Is trouw aan gebed en regel (vandaar regelboekje en rozenkrans). Sterft in 1621 op 22 jarige leeftijd. Feest 13 augustus.
- M-48 **Archangelus (= aartsengel) Raphael** (vleugels, reisstaf + -kruik)
Reisgezel, die volgens het verhaal in het Oude Testament - Tobias op zijn tocht door allerlei moeilijkheden loodste en hem veilig en wel bij zijn ouders terugbracht.
- M-49 **Thomas van Villanova** (bisschop met geldzak). Zie nr.41
- M-50 **Joseph, Jezus' voedstervader** (lelietak). Zie nr.21
- M-51 **Ignatius van Loyola s.j.** Zie nr.25
- M-52 **Jacobus de Meerdere, apostel**
Sinds oude tijden patroon van de stad Den Haag.

z i j a r m l i n k s v o o r

Spreuken

De spreuken hebben alle betrekking op Maria:

Maria Mater Gratiae dulcis
Parens clementiae
Tu nos ab hoste protege
Et hora mortis suscipe

Maria, zoete moeder van genad
Moeder van zachtmoedigheid
Bescherm ons tegen de vijand
En neem ons op in het uur van de dood

m i d d e n s c h i p l i n k s

Tu gloria Jerusalem
Tu Laetitia Israel
Tu honorificentia populi nostri
Tu advocata peccatorum

U bent de glorie van Jerusalem
U de vreugde van Israël
U eerbewijs voor ons volk
U toevlucht van de zondaars

m i d d e n s c h i p r e c h t s

Tota pulchra
es Maria
et macula originalis
non est in te

Volkomen prachtig
bent u Maria
en de erfzonde
is niet in u

z i j a r m r e c h t s

Omni die
Dic Mariae
Mea laudes Anima
eius gesta
eius testa
cole devotissima

Elke dag,
breng aan Maria
lof en eer, mijn ziel
en bewonder
diep gelovig
al haar werken en haar daden